

ПО 06 МЕТОДОЛОГІЯ І МЕТОДИ ПСИХОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»
Спеціальність	С4 «Психологія»
Освітня програма	Прикладна психологія
Статус дисципліни	Нормативна
Форма навчання	Очна (денна)/ дистанційна
Рік підготовки, семестр	1 курс, весняний семестр
Обсяг дисципліни	6 кред. ЄКТС / 180 годин лекції – 30 годин, семінарські – 30 годин, самостійна робота – 120 годин
Семестровий контроль/ контрольні заходи	МКР, екзамен
Розклад занять	Лекції: 1 (перший тиждень) Практичні заняття: 2 (другий тиждень) https://my.kpi.ua та https://schedule.kpi.ua
Мова викладання	Українська
Інформація про керівника курсу / викладачів	https://psy.kpi.ua/vikladachi/
Розміщення курсу	https://classroom.google.com/c/NzI1NTE1NzUyOTcz?cjc=eywost3

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Навчальна дисципліна «Методологія і методи психологічних досліджень» дозволить здобувачам вищої освіти сформувати світоглядні основи теоретичної та практичної діяльності майбутнього психолога, оскільки засвоєння знань щодо методології та методів психологічного дослідження є запорукою здійснення особистістю подальшої успішної наукової діяльності.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сутність та зміст основних категорій, методологічних принципів наукового пізнання психології, класифікація методів психології, взаємозв'язок методології, методів та методики психологічного дослідження.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Методологія і методи психологічних досліджень» є оволодіння здобувачами вищої освіти системою теоретичних знань методології як науки, методологічних підходів та принципів у психології, етапів психологічного дослідження, основними методами психологічного дослідження, що сприятиме розвитку раціонального творчого мислення та можливості втілювати наукові знання у практичну площину.

Відповідно до вимог ОПП **метою дисципліни** є формування у здобувачів вищої освіти:

Загальних компетентностей:

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК 1).
- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК 2).
- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій (ЗК 3).

- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК 4).
- Здатність бути критичним і самокритичним (ЗК 5).
- Здатність генерувати нові ідеї (креативність) (ЗК 7).
- Здатність і готовність до безперервного й актуального навчання, опанування новими знаннями, методичними розробками, інноваційними проектами, володіння новітніми технологіями в галузі психології (ЗК15).

Фахових компетентностей:

- Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології (ФК 1).
 - Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ (ФК 2);
 - Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел (ФК 4).
 - Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження (ФК 6).
 - Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формувати аргументовані висновки та рекомендації (ФК 7).
- Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку (ФК 11).

Програмні результати навчання:

- Обирати та застосовувати валідний та надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги (ПРН5).
- Формувати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження (ПРН6).
- Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формувати аргументовані висновки (ПРН7).
- Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефаківців (ПРН8).

Комунікація з викладачем відбувається під час навчальних занять, а також у межах двох годин консультацій з викладачем, які проводяться за графіком, доступним на сайті кафедри психології та педагогіки. Крім того, для підвищення ефективності комунікації, з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовуються цифрові платформи месенджер Telegram, classroom (див. інформаційну картку <https://psy.kpi.ua/inform-card/>)

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Для вивчення дисципліни здобувачу вищої освіти бажано мати навички використання текстового редактора на комп'ютері, навички роботи з електронними базами даних наукових інститутів та бібліотек.

Навчальну базу дисципліни «Методологія і методи психологічних досліджень» становлять знання отримані при вивченні дисциплін: «Вступ до спеціальності», «Загальна психологія з практикумом. Частина 1. Психічні процеси», «Загальна психологія з практикумом. Частина 2. Особистість у діяльності та спілкуванні».

Вивчення дисципліни дозволить ефективніше опановувати дисципліни циклів загальної та професійної підготовки, таких як: «Експериментальна психологія», «Психологія конфлікту» та ін., та забезпечить глибоке розуміння основних психологічних концепцій, теорій, принципів та методів дослідження психіки людини. Вона служить основою для подальшого вивчення дисциплін циклів загальної та професійної підготовки та розвитку практичних навичок у сфері психологічної діагностики.

3. Зміст навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Всього	у тому числі		
		Лекції	Практичні (семінарські)	СРС
1	2	3	4	5
Розділ 1. Теоретико-методологічні основи пізнання				
Тема 1.1. Наука як особливий вид людської діяльності	10	2	2	6
Тема 1. 2. Сутність методології науки	10	2	2	6
Тема 1. 3. Методологічні підходи та принципи у психології.	10	2	2	6
Разом за розділом 1	30	6	6	18
Розділ 2. Психологічне дослідження як особлива форма пізнавальної діяльності				
Тема 2.1. Поняття, принципи та етапи психологічного дослідження	8	2	2	4
Тема 2.2. Гіпотеза наукового дослідження: поняття, види, вимоги	8	2	2	4
Разом за розділом 2	16	4	4	8
Розділ 3. Основні методи психологічного дослідження				
Тема 3.1. Поняття методу психологічного дослідження. Класифікація методів	8	2	2	4
Тема 3. 2. Організаційні методи психології.	8	2	2	4
Тема 3. 3. Емпіричні методи в психології	64	12	12	40
Тема 3.4. Математичні та статистичні методи в психології	20	4	4	12
Разом за розділом 3	100	20	20	60
Підготовка до МКР	4	-	-	4
Екзамен	30	-	-	30
Всього годин	180	30	30	120

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацьовувати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з:

4.1 Базова література

- Боснюк В. Ф. Математичні методи в психології: курс лекцій. Х.:НУЦЗУ, 2020. 141 с.
<http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/11329/1/%D0%9C%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96%20%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%20%D0%B2%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97%20%28%D0%91%D0%BE%D1%81%D0%BD%D1%8E%D0%BA%29.pdf>
- Бочелок В. Й., Нечипоренко В. В., Позднякова О. Л., Завацька Н. Є., Завацький Ю. А., Завацький В. Ю., Жигаренко І. Є. Методологія і методи психологічних досліджень : навч. посіб. Київ : КНТ, 2024. 384 с.
- Основи наукових досліджень: навч. посіб. / О. М. Сінчук, Т. М. Берідзе, М. Л. Барановська, О. В. Данілін, Д. О. Кальмус. Кременчук: ПП Щербатих О. В. 2022. 196 с.

4. Основи науково-психологічних досліджень : навч.-метод. посіб. / Автори : З. М. Адамська, І.П.Андрійчук, О. М. Воронкевич, Г. К. Радчук, С. В. Чопик, М. М. Шпак / ред. Г. К. Радчук. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020. 214 с
5. Туриніна О. Л. Методологія та методи психологічного дослідження: навч.-метод. посібн. Київ : ДП Вид. дім «Персонал», 2018. 206 с.
<https://ru.scribd.com/document/754929275/%D0%A2%D1%83%D1%80%D0%B8%D0%BD%D1%96%D0%BD%D0%B0-%D0%9E-%D0%9B-%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F-%D0%A2%D0%B0-%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8-%D0%9F%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D0%94%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%96%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F>

4.2 Допоміжна література:

1. Бірта Г., Бургу Ю. Методологія і організація наукових досліджень. Харків, вид-во: «Центр учбової літератури». 2023. 142 с.
2. Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. Суми : СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2016. 260 с
3. Климчук В. О. Метематичні методи у психології. Київ: Освіта України. 2019. 288 с.
4. Конверський А. Основи методології та організації наукових досліджень. Вид-во: Центр учбової літератури. 2021. 352 с.
5. Корягін М.В., Чік М.Ю. Основи наукових досліджень : навч. прсіб. Вид-во: Центр учбової літератури. 2020. 492 с.
6. Ладанюк А.П., Власенко Л.О., Кишенько В.Д. Методологія наукових досліджень : навч. прсіб. Вид-во: «Ліра-К». 2021. 352 с.
7. Максименко С. Д. Загальна психологія. 3-є видання. Київ. Вид-во: ВД «Сварог». 2020. 272 с.
8. Москалець В. П. Загальна психологія. Київ. Ліра, 2020. 564 с.
9. Сватенкова Т.І. , Тимошенко О. А. Методологічні та теоретичні проблеми психології. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2018. 143 с.
10. Haig B. D. The importance of scientific method for psychological science. Psychology, Crime and Law. 2018. December. P. 1–15.
11. Journal of Personality and Social Psychology. Journal of American Psychological Association. URL: <https://www.apa.org/pubs/journals/psp/>

Web-ресурси:

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Психологічна бібліотека Київського Фонду сприяння розвитку психічної культури. URL: <http://psylib.kiev.ua/>
3. Сайт бібліотеки Київського політехнічного інституту імені Ігоря Сікорського. URL: <https://www.library.kpi.ua/>
4. Сайт журналу «Психологічний часопис». URL: <http://ua.appsyjournal.com/>
5. Сайт Інституту соціальної та політичної психології НАПН України. URL: <http://ispp.org.ua/biblioteka.htm>

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (завдання на СРС)
1	Лекція 1. Тема 1.1. Наука як особливий вид людської діяльності Наукова діяльність як пізнання. Суб'єкт та об'єкт пізнання. Рівні пізнання: чуттєве та раціональне. Емпіричний і теоретичний рівні пізнання. Зміст та функції науки. Наукова діяльність як процес цілеспрямованого, організованого отримання нового знання у сфері дослідницької діяльності. Наука та фази її розвитку. Класифікація наук (формальні, природничі, соціальні, технічні, гуманітарні). Наука первинна і вторинна. Види наукових досліджень (фундаментальні та прикладні; монодисциплінарні та міждисциплінарні; однофакторні та комплексні). Завдання для СРС: 1. Означте зміст поняття «наукова діяльність» 2. Охарактеризуйте основні рівні пізнання. 3. Проаналізуйте фази розвитку науки. 4. Розкрийте класифікацію наук. 5. Дайте характеристику видам наукових досліджень.
2	Лекція 2. Тема 1. 2. Сутність методології науки. Поняття методології. Методологія як вчення про методи пізнання та перетворення дійсності. Рівні методології (філософський, загальнонауковий, конкретно-науковий, технологічний). Функції методології (чіткість та ясність постановки проблеми, світоглядна інтерпретація результатів науки, стратегія розвитку науки та практики, стимулювання процесу розвитку науки і практики, наявність засобів для вирішення поставлених завдань, можливість описувати та оцінювати безпосередньо діяльність дослідника або практика). Структура методології: методологія пізнання, методологія практичної діяльності та методологія оцінки. Різновиди методології, що сформувались в процесі історичного розвитку науки. Різновиди методології (deskriptivna, preskriptivna). Протометодологія. Парадигми та їх роль у пізнанні. Методологія психології. Завдання для СРС: 1. Поясніть зміст поняття «методологія». 2. Охарактеризуйте методологічні рівні. 3. Визначіть особливості deskriptivnoї форми методологічного знання. 4. У чому полягає роль парадигми у пізнанні?
3	Лекція 3. Тема 1.3. Методологічні підходи та принципи психології. Визначення та класифікація принципів психології. Принципи психології, які витікають із філософських (принцип історизму, принцип системності, принцип діалектики, принцип розвитку та ін.). Загальнопсихологічні принципи (принцип детермінізму, принцип відображення, принцип єдності психіки та діяльності, принцип розвитку, системно-структурний принцип). Другорядні принципи психології (принцип моделювання та метод аналогії, установка на подолання сформованих парадигм, принцип контрредукції, принцип цілісності, принцип редукції, полярні принципи у психології). Конкретно-наукові принципи в психології (принципи педагогічної психології, принципи соціальної психології, принципи практичної психології та ін.). Методологічні підходи у психології: особистісний, діяльнісний, віковий. Завдання для СРС: 1. Охарактеризуйте філософські принципи, запозичені психологією. 2. Визначте зміст загально психологічних принципів.

	3. Проаналізуйте принцип діалектики. 4. Розкрийте суть особистісного підходу в психології.
4	Лекція 4. Тема 2.1. Поняття, принципи та етапи психологічного дослідження. Роль та значення психологічного дослідження. Принципи психологічного дослідження. Види психологічного дослідження (теоретичне, емпіричне, прикладне). Вимоги до проведення психологічних досліджень. Етапи психологічного дослідження: підготовчий, основний та заключний. Діяльність дослідника на підготовчому етапі (постановка проблеми, висування гіпотез, планування дослідження). Вибір методів та методик психологічного дослідження. Вибірка. Процедура збору даних на другому етапі. Обробка даних. Оформлення, інтерпретація та узагальнення результатів. Надання висновків та рекомендацій на основі результатів проведеного дослідження. Етичні вимоги до проведення психологічних досліджень. Завдання для СРС: 1. Дайте характеристику психологічному дослідженню як специфічному виду отримання нового знання.. 2. Охарактеризуйте підготовчий етап проведення психологічного дослідження. 3. Визначіть основні завдання обробки даних, отриманих в процесі проведення психологічного дослідження. 4. Проаналізуйте інтерпретацію даних на заключному етапі. 5. Означте особливості вибірки.
5	Лекція 5. Тема 2.2. Гіпотеза у психологічному дослідженні: поняття, види, вимоги. Наукова проблема і актуальність психологічного дослідження. Існування наукової проблеми. Підстави для постановки наукової проблеми. Наукові проблеми та змістовні орієнтири для тем кваліфікаційних робіт за спеціальністю 053 «Психологія». Основні аспекти актуальності наукового дослідження. Сутність наукової гіпотези. Теоретичні гіпотези і гіпотези як емпіричні припущення. Види гіпотез: гіпотеза нульова та альтернативна. Підтвердження статистичної гіпотези про значущість виявленої відмінності. Поняття статистичної значущості перевірки гіпотез. Помилки 1-го і 2-го роду при перевірці експериментальної гіпотези. Вимоги до формулювання гіпотези (цілеспрямованість, релевантність, прогностичність, можливість перевірки, несуперечність, сумісність, потенційність). Стадії розробки гіпотез: підготовча стадія, стадія формулювання. Критерії правильно сформульованої гіпотези. Завдання для СРС: 1. Назвіть види наукових гіпотез. 2. Означте, сутність поняття «контргіпотеза». 3. Проаналізуйте критерій фальсифікування для перевірки правильно сформульованої гіпотези. 4. Поясніть, що таке неперевірена гіпотеза? 5. Проаналізуйте, чому так важливо правильно сформулювати гіпотезу дослідження?
6	Лекція 6. Тема 3.1. Поняття методу психологічного дослідження. Класифікація методів Поняття про метод і методику психологічних досліджень. Загальні вимоги до наукового методу (точність, однозначність, стійкість, ефективність, економічність, простота, плідність). Співвідношення понять теорія і метод. Взаємозв'язок методології, методів та методики психологічного дослідження. Сутність методу психологічного дослідження. Співвідношення об'єкта, предмета і метода психологічного дослідження. Класифікація методів психологічного дослідження. Взаємодоповнюваність методів. Точність, валідність та надійність методів психологічного дослідження. Фактори, що загрожують внутрішній валідності експерименту. Методи суміжних дисциплін в психології. Проблеми диференціації різних наук з точки зору методології наукового дослідження Завдання для СРС: 1. Розкрийте зміст поняття «метод психологічного дослідження». 2. Класифікуйте методи психологічного дослідження.

	3. Поясніть, що таке взаємодоповнюваність методів. 4. Означте, що таке валідність методу.
7	Лекція 7. Тема 3.2. Організаційні методи психології. Характерні особливості організаційних методів психології. Види організаційних методів: порівняльний, лонгітюдний, метод поперечних зрізів, комплексний і монографічний. Метод «поперечних зрізів». Застосування порівняльного методу (методу «поперечних зрізів») у загальній психології, соціальній та віковій. Фактори ризику. Переваги й недоліки такого методу. Лонгітюдний метод (метод поздовжніх зрізів) та його сильні й слабкі сторони. Застосування лонгітюдного методу у психологічних дослідженнях. Класифікація видів лонгітюдного дослідження: залежно від тривалості дослідження; залежно від напрямку ходу дослідження, залежно від застосовуваних способів. Переваги і складності лонгітюдних досліджень. Комплексний метод. Програма комплексного дослідження. Комплексна оцінка розвитку дитини фахівцями інклюзивно-ресурсного центру (ІРЦ) в сучасних умовах. Завдання для СРС: 1. Розкрийте специфіку організаційним методам психології. 2. Охарактеризуйте, які переваги має метод поздовжніх зрізів порівняно з методом поперечних зрізів. 3. Назвіть недоліки лонгітюдного методу. 4. Означте в чому переваги комплексного методу.
8	Лекція 8. Тема 3.3. Емпіричні методи в психології. Спостереження як метод дослідження Сутність емпіричних методів психології. Сутність поняття «радикальний емпіризм». Процедура верифікації. Системність і структурованість наукового знання. Загальні вимоги до емпіричних методів (валідність, діагностична сила, надійність, репрезентативність). Переваги та недоліки емпіричних методів. Зміст та особливості наукового спостереження. Структура спостереження (задум, гіпотеза, система методів, обробка результатів, їх контроль). Елементи спостереження (спостерігач (суб'єкт), об'єкт спостереження, засоби спостереження). Відмінність побутового спостереження від наукового. Правила і вимоги до наукового спостереження. Переваги і недоліки спостереження як наукового методу. Журнал спостережень. Розробка програми дослідження. Бланк для фіксації результатів спостереження. Види спостереження: несистематичне, систематичне, «суцільне», вибіркоче, включене. Переваги й недоліки методу спостереження. Роль особистості спостерігача. Вимоги до особистісних якостей спостерігача. Завдання для СРС: 1. Розкрийте зміст емпіричних методів дослідження. 2. Назвіть, які вимоги висуваються до наукового спостереження. 3. Охарактеризуйте переваги й недоліки методу спостереження. 4. Визначте, як особистість спостерігача впливає на проведення психологічного дослідження. 5. Розкрийте зміст відкритого та прихованого спостереження. Які є переваги й недоліки кожного з цих видів?
9	Лекція 9. Тема 3.3. Емпіричні методи в психології Метод експерименту та його організація Метод експерименту та його роль в психології. Основна мета експериментів. Головне завдання психологічного експерименту. Умови проведення експерименту. Підходи до організації експерименту (класичний, статистичний). Експериментальні плани. Етапи наукового експерименту: теоретичний, методичний, експериментальний, аналітичний. Два основних види експерименту: природний та лабораторний. Фактори, які впливають на вибір виду експерименту для проведення дослідження. Однофакторне і

	багатофакторне дослідження. Констатуючий та формуючий експерименти. Етапи реалізації психолого-педагогічного експерименту. Експериментальна та контрольна група. Переваги й недоліки методу експерименту. Типові помилки в проведенні експерименту. Завдання для СРС: 1. Охарактеризуйте основні підходи до організації експерименту. 2. Поясніть, що означає суб'єктивно-об'єктивний характер експерименту. 3. Визначте, які є переваги методу спостереження порівняно із методом експерименту. 4. Розкрийте зміст поняття «формуючий експеримент». 5. Поясніть роль і завдання експериментальної та контрольної групи в процесі проведення психологічного дослідження.
10	Лекція 10. Тема 3.3. Емпіричні методи в психології Характеристика методів опитування: інтерв'ю, бесіда, анкетування, тестування. Загальна характеристика методу опитування. Види опитування: очне (інтерв'ю бесіда) та заочне (анкетування). Зміст методу інтерв'ю. Сфери застосування інтерв'ю. Види інтерв'ю за технікою проведення: вільне, стандартизоване, напівстандартизоване. Типи інтерв'ю за процедурою проведення: панельне, групове, клінічне, фокусоване. Діагностичне інтерв'ю. Специфіка інтерв'ю. Переваги й недоліки кожного виду інтерв'ю. Взаємодія інтерв'юера з респондентом під час інтерв'ю. Клінічне та діагностичне інтерв'ю. Бесіда як метод опитування. Правила проведення бесіди. Відмінність бесіди від інтерв'ю. Метод анкетування. Типи анкетного опитування. Специфіка процесу складання анкети. Види запитань в анкеті. Правила побудови анкети. Переваги й недоліки методу анкетування. Поняття «тест». Типи тестів. Основне завдання і сфери застосування тестів у психології. Основні види тестів. Забезпечення надійності, валідності, репрезентативності, дискримінативності тесту, соціальної адаптованості. Соціокультурна адаптованість тесту. Нормативні дані показників тесту. Складові частини тесту. Методичне забезпечення тестування. Вимоги до питань у тесті. Правила проведення тестування. Процедура проведення тестування. Інтерпретація отриманих результатів. Ефективне використання тестів. Переваги й недоліки тестового методу. Завдання для СРС: 1. Назвіть переваги й недоліки вільного інтерв'ю. 2. Охарактеризуйте умови використання різних видів інтерв'ю. 3. Визначте, за яких умов доцільно застосовувати діагностичне інтерв'ю. 4. Проаналізуйте відмінності між бесідою та інтерв'ю. 5. Назвіть правила складання анкети. 6. Охарактеризуйте специфіку застосування тестів при проведенні психологічного дослідження. 7. Охарактеризуйте специфіку застосування тестів при проведенні психологічного дослідження.
11	Лекція 11. Тема 3.3. Емпіричні методи в психології. Специфіка методу фокус-групи. Поняття фокус-групи. Загальна характеристика, мета, завдання, особливості фокус-групових інтерв'ю. Елементи дослідження за допомогою фокус-групи. Завдання, які можуть бути вирішені за допомогою фокус групи в рамках психологічних досліджень. Переваги і недоліки методу фокус-групи. Підготовка і проведення фокус-групи. Вимоги до членів фокус-групи. Види фокус-групованих інтерв'ю. Сценарій засідання фокус групи. Технічне оснащення та підбір відповідного приміщення для проведення фокус-групи (ФГ). Керівництво фокус-групою. Вимоги до керівника (модератора) ФГ. Поширені позиції респондентів, учасників ФГ. Сценарії засідання фокус групи. Соціально-психологічні процеси у фокус-групах (групова поляризація, соціальна фасилітація, конформізм). Звіт за результатами фокус-групового

	дослідження. Метод Дельфі. «Мозковий штурм». Відмінності цих методів дослідження від методу фокус-групи. Завдання для СРС: 1. Проаналізуйте, які проблеми в рамках психології можна досліджувати за допомогою методу фокус-групи. 2. Визначіть основні вимоги до керівника та членів фокус-групи. 3. Охарактеризуйте основні етапи проведення фокус-групового дослідження. 4. Означте недоліки методу фокус-групи. 5. Охарактеризуйте відмінності методу «Дельфі» від методу фокус-групи.
12	Лекція 12. Тема 3.3 Емпіричні методи в психології Методи дослідження життєвого шляху та діяльності особистості. Біографічний метод у психологічному дослідженні. Сфери застосування біографічного методу. Підходи до розуміння біографічного методу. Спеціальні форми біографічного дослідження. Техніки біографічного методу. Переваги і недоліки застосування біографічного методу. Процедура вчування. Процедура вчування. Етапи реалізації вчування. Сфера застосування каузометрії. Теоретичні передумови та основні поняття каузометрії: суб'єктивна картина життєвого шляху, події як найпростіші елементи життєвого шляху, міжподієві зв'язки та відношення, життєві обставини, біографічні кризи особистості, психологічний вік. Процедура каузометричного дослідження. Каузоматриця та каузограма. Діагностичні можливості та обмеження каузометричного дослідження Метод аналізу продуктів діяльності. Види дослідницького матеріалу (продукти матеріальної, знакової та ідеальної форми). Етапи аналізу продуктів діяльності. Переваги та недоліки даного методу дослідження. Архівний метод. Види архівних досліджень. Застосування архівного методу для аналізу продуктів діяльності, різного виду документації та психологічного архіву. Переваги та недоліки архівних досліджень в психології. Завдання для СРС: 1. Проаналізуйте біографічний метод в психології.. 2. Охарактеризуйте метод аналізу продуктів діяльності. 3. Назвіть перевагу методу аналізу продуктів діяльності щодо інших емпіричних методів. 4. Визначіть, в яких випадках доцільно застосовувати архівний метод. 5. Зазначте переваги та недоліки архівного дослідження в психології.
13	Лекція 13. Тема 3. 3. Емпіричні методи в психології. Соціометричний метод опитування Специфіка соціометричного методу опитування. Основне призначення соціометрії. Основні нормативні вимоги соціометрії. Обмеженість застосування соціометрії. Об'єкт і предмет соціометричного опитування. Соціометричний критерій. Соціометрична картка. Соціографія. Соціометричний індекс. Відмінність його від інших видів опитування. Соціометрія та вимірювання міжособистісних відносин в групі. Соціометрична процедура; проведення соціометрії. Вимоги соціометричного опитування. Соціометричний тест. Вимоги до соціометричного тесту. Етапи і процедури соціометричного опитування: підготовчий етап; оперативний етап збору даних; результуючий етап обробки та аналізу даних. Форми соціометричного опитування (непараметрична і параметрична процедура). Методи обробки даних соціометричного опитування: графічні (соціограма) та кількісні (статистичний, факторний аналіз). Соціоматриця. Соціограма. Висновки та корекційна робота за результатами соціометричного дослідження. Завдання для СРС: 1. Поясніть поняття «соціометрія». 2. Означте, для дослідження яких психологічних проблем використовується соціометричний метод.

	3. Назвіть питання, які можуть бути включені до соціометричного тесту. 4. Охарактеризуйте графічні методи обробки даних соціометричного опитування. 5. Яка мета корекційної роботи за результатами соціометрії?
14	Лекція 14. Тема 3.4. Математичні та статистичні методи в психології. Математична статистика у психології Основні поняття математичної статистики. Використання математичної статистики. Задачі математичної статистики. Математичні методи в психології. Основні поняття математичної статистики. Генеральна сукупність та вибірка. Репрезентативна і нерепрезентативна вибірка. Залежна і незалежна вибірка. Загальні методи підвищення репрезентативності вибірки. Правила кількісного складу вибірки. Шкали вимірювання (номінальна, рангова, інтервальна, пропорційна). Дисперсійний аналіз. Одномірний та багатомірний дисперсійний аналіз. Математична процедура кластерного аналізу. Задачі кластерного аналізу. Сутність кореляційного аналізу. Можливий статистичний висновок кореляційного аналізу. Поняття «хибна кореляція». Регресійний аналіз. Регресійний аналіз у психології. Критика регресійного аналізу. Статистичний метод факторного аналізу. Мета застосування факторного аналізу. Завдання для СРС: 1. Поясніть навіщо застосовувати математичні методи в психології. 2. Охарактеризуйте шкали вимірювання. 3. Поясніть, що таке дисперсійний аналіз.. 4. Дайте характеристику поняттю кореляційного аналізу. 5. Проаналізуйте регресійний аналіз. 6. Назвіть мету застосування факторного аналізу.
15	Лекція 15. Тема 3.4. Математичні та статистичні методи в психології. Параметричні та непараметричні критерії перевірки гіпотез Статистична гіпотеза. Характеристики статистичних гіпотез (нульова (H_0) і альтернативна (H_1) гіпотези). Статистичні рішення при оцінці гіпотез (помилки двох родів – першого і другого). Особливості перевірки статистичної гіпотези. Статистичний критерій визначення рівня статистичної значущості. Параметричний та непараметричний статистичний критерій. Параметри нормального розподілу даних. Асиметричний розподіл даних. Розподіл даних з вираженням ексцесом. Критерій t-Стюдента для незалежних вибірок. Обмеження застосування критеріїв Стюдента для залежних та незалежних вибірок. Критерій t-Стюдента для залежних вибірок. Обчислення коефіцієнту Стюдента. Критерій Фішера (F). Непараметричні критерії перевірки гіпотез Q-критерій Розенбаума. Опис та застосування критерію Манна-Уїтні. Обмеження застосування критерію Манна-Уїтні. Правила ранжування. Алгоритм використання критерію U. Парний критерій Т-Вілкоксона. Коефіцієнт рангової кореляції Спірмена. Критерій узгодженості Пірсона. Обмеження застосування критерію χ^2-Пірсона. Завдання для СРС: 1. Означте, що таке статистична гіпотеза. 2. Чим відрізняється параметричний від непараметричного статистичного критерію? 3. Що означає «нормальний розподіл даних»? 4. Охарактеризуйте залежні і незалежні вибірки. 5. Охарактеризуйте параметричний критерій t-Стюдента для незалежних вибірок . 6. Дайте характеристику критерію Фішера. 7. Дайте характеристику знаходженню коефіцієнту рангової кореляції Спірмена. 8. Опишіть застосування критерію Манна-Уїтні. 9. Зазначте умови використання парного критерію Т-Вілкоксона. 10. Розгляньте критерій узгодженості Пірсона.

Семінарські (практичні) заняття

Основні завдання циклу семінарських (практичних) занять:

сформувати у здобувачів вищої освіти:

- розуміння теоретичного матеріалу;
- вміння формувати самостійні судження, відстоювати власні погляди, аргументуючи їх на основі наукових фактів;
- уміння та навички самостійної роботи з підготовки до безпосередньої участі в семінарі-обговоренні;
- здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження;
- уміння аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки.

№ з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань (перелік дидактичного забезпечення, питання для поточного контролю та завдання на СРС)
1	Тема 1. Наука як особливий вид людської діяльності <i>Мета:</i> сформувати у здобувачів вищої освіти уявлення про сутність наукового пізнання. 1. Сутність наукової діяльності як пізнання. Суб'єкт та об'єкт пізнання. 2. Рівні пізнання: чуттєве та раціональне. Емпіричний і теоретичний рівні пізнання. 3. Зміст та функції науки. Наука та фази її розвитку. 4. Класифікація наук (формальні, природничі, соціальні, технічні, гуманітарні). Наука первинна і вторинна. 5. Виникнення та еволюція науки (переднаука, класична наука, некласична наука, посткласична наука). 6. Види наукових досліджень (фундаментальні та прикладні; монодисциплінарні та міждисциплінарні; однофакторні та комплексні). Практична частина. 1. Оберіть актуальну наукову проблему або відкриття, яке впливає на сучасне суспільство (наприклад, нейропсихологічні дослідження, дослідження в галузі штучного інтелекту, екологічні дослідження). 2. Оцініть роль науки як соціального інституту в розвитку цієї проблеми. Які етичні, соціальні та політичні питання виникають у зв'язку з цим науковим напрямком? 3. Визначте позитивний та негативний вплив науки на суспільство, спираючись на конкретні приклади з обраної проблеми чи відкриття. 4. Проаналізуйте роль науковців в сучасному світі: яка відповідальність покладається на них в умовах швидких технологічних змін і глобальних проблем? Завдання для СРС: 1. Означте зміст поняття «наукова діяльність» 2. Охарактеризуйте основні рівні пізнання. 3. Проаналізуйте фази розвитку науки. 4. Назвіть історичні етапи розвитку науки та розкрийте особливості кожного з них. 5. Охарактеризуйте об'єкт і предмет науки. 6. Розкрийте основну мету та завдання науки. 7. Проаналізуйте функції науки в сучасних умовах. 8. Розкрийте класифікацію наук. 9. Дайте характеристику видам наукових досліджень.
2	Тема 2. Сутність методології науки. <i>Мета:</i> сформувати у здобувачів вищої освіти уявлення про методологію науки, її рівні, структуру, різновиди. 1. Поняття методології. Підходи до розуміння поняття методології науки. Структура методології. 2. Рівні методології (філософський, загальнонауковий, конкретно-науковий, технологічний).

	3. Різновиди методології. 4. Методологічне знання, його форми (дескриптивна, прескриптивна). 5. Методологія психології Практична частина. 1. Оберіть наукове дослідження у галузі психології (це може бути стаття, книга чи дослідницька робота). 2. Проаналізуйте це дослідження за наступними критеріями методології науки: • Які методи використовуються в дослідженні? • Які гіпотези висуваються у дослідженні і як вони перевіряються? • Як побудовано дослідження? Які етапи воно охоплює (мета дослідження, постановка проблеми, формулювання гіпотез, методи збору та аналізу даних, висновки)? • Оцініть сильні та слабкі сторони дослідження, з огляду на його методологічну основу. Чи є якісь недоліки в підходах чи методах, які обрані автором? • Зробіть висновок, як можна покращити методологічну частину дослідження, якщо б ви були дослідником. Завдання для СРС: 1. Поясніть зміст поняття «методологія». 2. Охарактеризуйте методологічні рівні. 3. Визначте особливості дескриптивної форми методологічного знання. 4. У чому полягає роль парадигми у пізнанні? 5. Охарактеризуйте основні напрямки розвитку сучасних методів наукового дослідження.
3	Тема 3. Методологічні підходи та принципи психології. <i>Мета:</i> сформулювати у здобувачів вищої освіти уявлення про методологічні підходи та принципи психології. 1. Визначення та класифікація принципів психології. 2. Принципи психології, які витікають із філософських (принцип історизму, принцип системності, принцип діалектики, принцип розвитку та ін..). 3. Загально психологічні принципи (принцип детермінізму, принцип відображення, принцип єдності психіки та діяльності, принцип розвитку). 4. Другорядні принципи в психології (принцип моделювання та метод аналогії, установка на подолання сформованих парадигм, принцип контрредукції, принцип цілісності, принцип редукції, полярні принципи у психології). 5. Конкретнонаукові принципи в психології (принципи педагогічної психології, принципи соціальної психології, принципи практичної психології та ін..). 6. Методологічні підходи у психології: особистісний, діяльнісний, віковий. Практична частина. 1. Оберіть актуальну проблему психології, яку ви хотіли б дослідити (наприклад, вплив стресу на продуктивність діяльності, роль самооцінки у міжособистісних стосунках, розвиток емоційного інтелекту в підлітковому віці тощо). 2. Визначте основні принципи, на яких ви б могли побудувати своє дослідження. Завдання для СРС: 1. Охарактеризуйте філософські принципи, запозичені психологією. 2. Визначте зміст загальнопсихологічних принципів. 3. Проаналізуйте принцип діалектики. 4. Розкрийте суть особистісного підходу в психології.
4	Тема 4. Поняття, принципи та етапи психологічного дослідження <i>Мета:</i> сформулювати у здобувачів вищої освіти уявлення про характеристики психологічного дослідження. 1. Сутність та значення психологічного дослідження. Принципи психологічного дослідження. 2. Види психологічного дослідження (теоретичне, емпіричне, прикладне).

	3. Вимоги до проведення психологічних досліджень. 4. Перший етап психологічного дослідження: підготовчий (постановка проблеми, висування гіпотез, планування дослідження, вибір методів та методик психологічного дослідження). 5. Другий етап психологічного дослідження: власне дослідження (процедура збору даних). 6. Третій етап психологічного дослідження: заключний (Оформлення, інтерпретація та узагальнення результатів). 7. Надання висновків та рекомендацій на основі результатів проведеного дослідження. 8. Етичні вимоги до проведення психологічних досліджень. Практична частина. 1. Оберіть три різні дослідження в галузі психології (можна вибрати наукові статті, матеріали конференцій, дослідницькі роботи тощо). Для кожного дослідження вкажіть: • Вид дослідження (теоретичне, емпіричне, прикладне). • Мету дослідження. • Основні результати дослідження. 2. У короткому резюме порівняйте теоретичне, емпіричне та прикладне дослідження з точки зору їх особливостей, методів і можливих результатів. Завдання для СРС: 1. Дайте характеристику психологічному дослідженню як специфічному виду отримання нового знання.. 2. Охарактеризуйте підготовчий етап проведення психологічного дослідження. 3. Визначте основні завдання обробки даних, отриманих в процесі проведення психологічного дослідження. 4. Проаналізуйте інтерпретацію даних на заключному етапі. 5. Поясніть, що таке репрезентативність вибірки.
5	Тема 5. Гіпотеза у психологічному дослідженні: поняття, види, вимоги <i>Мета:</i> сформулювати у здобувачів вищої освіти уявлення про роль гіпотези в психологічному дослідженні. 1. Сутність наукової гіпотези. 2. Види гіпотез: гіпотеза нульова та альтернативна. 3. Вимоги до формулювання гіпотези. 4. Критерії правильно сформульованої гіпотези. Практична частина. 1. Формулювання гіпотез. Сформулюйте власну дослідницьку проблему в галузі психології. Сформулюйте гіпотезу, її нульовий (H₀) і альтернативний (H₁) варіанти. Обґрунтуйте її значимість для дослідження. 2. Оцініть такі гіпотези з точки зору їхньої науковості. Які критерії дотримано, а які порушено? Завдання для СРС: 1. Назвіть види наукових гіпотез. 2. Означте, сутність поняття «контргіпотеза». 3. Проаналізуйте критерій фальсифікування для перевірки правильно сформульованої гіпотези. 4. Поясніть, що таке неверифікована гіпотеза? 5. Проаналізуйте, чому так важливо правильно сформулювати гіпотезу дослідження?
6	Тема 6. Поняття методу психологічного дослідження. Класифікація методів. <i>Мета:</i> поглибити і розширити знання здобувачів вищої освіти щодо поняття методу психологічного дослідження та його класифікації. 1. Поняття про метод. Сутність методу психологічного дослідження. 2. Співвідношення об'єкта, предмета психологічного дослідження. 3. Класифікація методів психологічного дослідження. 4. Взаємодоповнюваність методів.

	5. Точність, валідність та надійність методів психологічного дослідження 6. Критерії оцінювання якостей методів психологічного дослідження. 7. Методи суміжних дисциплін в психології. Практична частина. 1. Сформулюйте власну дослідницьку проблему в галузі психології. Визначте методи які б використали для отримання об'єктивних результатів. 2. Опишіть можливі труднощі при використанні цих методів та шляхи їх подолання. Завдання для СРС: 1. Розкрийте зміст поняття «метод психологічного дослідження». 2. Класифікуйте методи психологічного дослідження. 3. Поясніть, що таке взаємодоповнюваність методів. 4. Означте, що таке валідність методу.
7	Тема 7. Організаційні методи психології. <i>Мета:</i> поглибити та розширити знання здобувачів вищої освіти щодо організаційних методів психології. 1. Характерні особливості організаційних методів психології. 2. Метод «поперечних зрізів». Переваги й недоліки методу. 3. Лонгітюдний метод (метод поздовжніх зрізів) та його сильні й слабкі сторони. 4. Комплексний метод. Практична частина. 1. Наведіть приклад психологічного дослідження, в якому може бути застосований кожен із організаційних методів психології. 2. Визначте переваги та недоліки кожного методу. 3. Порівняйте їх за критеріями: тривалість, достовірність даних, можливі труднощі у використанні. Завдання для СРС: 1. Розкрийте специфіку організаційним методам психології. 2. Охарактеризуйте, які переваги має метод поздовжніх зрізів порівняно з методом поперечних зрізів. 3. Назвіть недоліки лонгітюдного методу. 4. Означте, в чому переваги комплексного методу.
8	Тема 8. Спостереження як метод дослідження <i>Мета:</i> поглибити і розширити знання здобувачів вищої освіти про спостереження як емпіричний метод психологічного дослідження. 1. Сутність емпіричних методів психології. Переваги та недоліки емпіричних методів. 2. Зміст та особливості наукового спостереження. 3. Правила і вимоги до наукового спостереження. 4. Процедура спостереження. 5. Види спостереження. 6. Переваги й недоліки методу спостереження. 7. Роль особистості спостерігача. Практична частина. Проведення спостереження та аналіз даних. Проведіть коротке спостереження за поведінкою людей у публічному місці (наприклад, у бібліотеці, кафе або університетському холі). Завдання: 1. Визначте мету спостереження (наприклад, «Частота використання смартфонів студентами під час очікування»). Мету спостереження визначте самостійно. 2. Оберіть тип спостереження (відкрите/приховане, включене/невключене тощо). 3. Запишіть спостережувані поведінкові прояви (наприклад, кількість разів, коли людина перевіряє телефон протягом 10 хвилин). 4. Узагальніть отримані дані у вигляді короткого опису або таблиці. 5. Зробіть висновки: які тенденції ви помітили, які фактори могли вплинути на поведінку спостережуваних осіб? Завдання для самостійної роботи студентів: 1. Розкрийте зміст емпіричних методів дослідження. 2. Назвіть, які вимоги висуваються до наукового спостереження.

	3. Охарактеризуйте переваги й недоліки методу спостереження. 4. Визначте, як особистість спостерігача впливає на проведення психологічного дослідження. 5. Розкрийте зміст відкритого та прихованого спостереження. Які є переваги й недоліки кожного з цих видів?
9	Тема 9. Метод експерименту та його організація. <i>Мета:</i> поглибити і розширити знання здобувачів вищої освіти про метод експерименту. 1. Метод експерименту та його роль в психології. Завдання експерименту. 2. Умови проведення експерименту. Підходи до організації експерименту. 3. Етапи здійснення експерименту. 4. Два основних види експерименту: природний та лабораторний. Фактори, які впливають на вибір виду експерименту для проведення дослідження. 5. Переваги й недоліки методу експерименту. Практична частина. Відповідно до етапів планування експерименту виконати практичне завдання щодо планування частини експерименту: • підготовчий етап проведення експерименту; • дослідницький етап проведення експерименту; • математична обробка даних дослідження; • інтерпретація даних та формулювання висновків. (Деталізований опис завдання представлений в класрумі). Завдання для самостійної роботи студентів: 1. Охарактеризуйте основні підходи до організації експерименту. 2. Поясніть, що означає суб'єктивно-об'єктивний характер експерименту. 3. Визначіть, які є переваги методу спостереження порівняно із методом експерименту. 4. Розкрийте зміст поняття «формулюючий експеримент». 5. Поясніть роль і завдання експериментальної та контрольної групи в процесі проведення психологічного дослідження.
10	Тема 10. Характеристика методів опитування: інтерв'ю, бесіда, анкетування, тестування. <i>Мета:</i> поглибити знання здобувачів вищої освіти про особливості методів опитування: інтерв'ю, бесіди, анкетування. 1. Зміст методу інтерв'ю. Види інтерв'ю: вільне, стандартизоване, напівстандартизоване. Переваги й недоліки кожного виду інтерв'ю. Взаємодія інтерв'юера з респондентом під час інтерв'ю. Клінічне та діагностичне інтерв'ю. 2. Бесіда як метод опитування. Правила проведення бесіди. Відмінність бесіди від інтерв'ю. 3. Метод анкетування. Типи анкетного опитування. Специфіка процесу складання анкети. Види запитань в анкеті. Правила побудови анкети. Переваги й недоліки методу анкетування. 4. Поняття «тест». Сфери застосування тестів у психології. 5. Основні види тестів. Забезпечення дотримання точності, надійності та валідності тесту. Практична частина. 1 Розробіть власну анкету у Google Формі на будь-яку тему за вашим вибором з дотриманням її структури (вступна частина, демографічна, основна, завершальна). Анкета має містити 10–15 запитань різних типів (відкриті, закриті, шкальні, альтернативні тощо). 2. Самостійно сформулюйте тему для проведення інтерв'ю. Тема має стосуватися актуальних психологічних аспектів (наприклад, мотивація до навчання, подолання стресу, міжособистісні конфлікти, самооцінка тощо). Складіть перелік із 10 запитань для інтерв'ю, використовуючи різні типи запитань: відкриті, закриті, уточнюючі. Завдання для СРС: 1. Назвіть переваги й недоліки вільного інтерв'ю.

	- Охарактеризуйте умови використання різних видів інтерв'ю. - Визначте, за яких умов доцільно застосовувати діагностичне інтерв'ю. - Проаналізуйте відмінності між бесідою та інтерв'ю. - Охарактеризуйте специфіку застосування тестів при проведенні психологічного дослідження. - Охарактеризуйте переваги і недоліки тестового методу.
11	Тема 11. Специфіка методу фокус-групи. <i>Мета:</i> поглибити знання здобувачів вищої освіти щодо специфіки методу фокус-групи. - Поняття фокус-групи. Проблематика дослідження за допомогою методу фокус-групи. - Елементи дослідження за допомогою фокус-групи. - Вимоги до членів фокус-групи. Види груп. - Керівництво фокус-групою. Вимоги до керівника. С - Сценарії засідання фокус групи. - Соціально-психологічні процеси у фокус-групах (групова поляризація, соціальна фасилітація, конформізм). - Звіт за результатами фокус-групового дослідження. - Метод Дельфі. «Мозковий штурм». Відмінності цих методів дослідження від методу фокус-групи. Практична частина. - Визначити тему дослідження (<i>наприклад</i>, система цінностей людини, мотивація при споживанні товару/послуг, політично позиції тощо). - Скласти сценарій засідання фокус-групи. - Підготувати перелік питань (6-8) з обраної теми. Завдання для самостійної роботи студентів: - Проаналізуйте, які проблеми в рамках психології можна досліджувати за допомогою методу фокус-групи. - Визначте основні вимоги до керівника та членів фокус-групи. - Охарактеризуйте основні етапи проведення фокус-групового дослідження. - Означте недоліки методу фокус-групи.
12	Тема 12. Методи дослідження життєвого шляху та діяльності особистості. <i>Мета:</i> поглибити знання здобувачів вищої освіти про методи дослідження життєвого шляху та діяльності особистості. - Біографічний метод у психологічному дослідженні. Сфери застосування біографічного методу. - Техніки біографічного методу. - Переваги і недоліки біографічного методу. - Процедура вчування. Етапи реалізації вчування. - Процедура каузометричного дослідження. Теоретичні передумови та основні поняття каузометрії. - Метод аналізу продуктів діяльності. Види дослідницького матеріалу. - Етапи аналізу продуктів діяльності. Переваги та недоліки даного методу дослідження. - Архівний метод. Застосування архівного методу для аналізу продуктів діяльності, різного виду документації та психологічного архіву. Практична частина. - Дослідити життєвий шлях респондента через його особистий досвід, переживання та емоційні реакції на ключові події (провести біографічне інтерв'ю, фіксувати емоційні реакції респондента на певні події, використовувати відкриті запитання, підготувати аналітичний висновок). - Дослідити значущі події свого життя. Вправа «Аналіз подій життя». Завдання для самостійної роботи студентів: - Проаналізуйте біографічний метод в психології.. - Охарактеризуйте метод аналізу продуктів діяльності. - Назвіть перевагу методу аналізу продуктів діяльності щодо інших емпіричних

	методів. 4. Визначте, в яких випадках доцільно застосовувати архівний метод.
13	Тема 13. Соціометричний метод опитування <i>Мета:</i> поглибити знання здобувачів вищої освіти про соціометричний метод опитування. 1. Специфіка соціометричного методу опитування. Відмінність його від інших видів опитування. 2. Відмінність соціометрії від інших видів опитування. 3. Соціометричний тест. Вимоги до соціометричного тесту. 4. Етапи соціометричного опитування. 5. Форми соціометричного опитування. 6. Методи обробки даних соціометричного опитування: графічні (соціограма) та кількісні (статистичний, факторний аналіз). 7. Соціоматриця. Вимоги до її заповнення. Практична частина. 1. Визначити мету соціометричного дослідження і скласти питання (до 10) для соціометричної картки. Підготувати бланк соціометричної картки для своєї студентської групи. 2. Діагностика психологічного клімату в малій групі. 3. Виявлення основних референтних груп особистості. Методика «Референтометрія». Завдання для самостійної роботи студентів: 1. Поясніть поняття «соціометрія». 2. Означте, для дослідження яких психологічних проблем використовується соціометричний метод. 3. Назвіть питання, які можуть бути включені до соціометричного тесту. 4. Охарактеризуйте графічні методи обробки даних соціометричного опитування.
14	Тема 14. Математична статистика у психології <i>Мета:</i> поглибити знання здобувачів вищої освіти про специфіку застосування надбань математичної статистики у психології. 1. Основні поняття математичної статистики. Задачі математичної статистики. 2. Генеральна сукупність та вибірка. Методи підвищення репрезентативності вибірки. 3. Шкали вимірювання (номінальна, рангова, інтервальна, пропорційна). 4. Дисперсійний аналіз. 5. Математична процедура кластерного аналізу. 6. Сутність кореляційного аналізу. 7. Регресійний аналіз. 8. Статистичний метод факторного аналізу. Практична частина. Практична робота в програмі математичної статистики SPSS: 1. Створення інформативної бази в програмі SPSS. 2. Визначення шкал вимірювання (номінальна, рангова, інтервальна, пропорційна). 3. Визначення об'єму вибірки у відсотках. 4. Визначення моди вибірки. 5. Визначення медіани вибірки. 6. Визначення середнього арифметичного показників за методиками. 7. Графічне зображення результатів дослідження. Завдання для самостійної роботи студентів: 1. Поясніть навіщо застосовувати математичні методи в психології. 2. Охарактеризуйте шкали вимірювання. 3. Поясніть, що таке дисперсійний аналіз. 4. Дайте характеристику поняттю кореляційного аналізу. 5. Проаналізуйте регресійний аналіз.
15	Тема 15. Параметричні та непараметричні критерії перевірки гіпотез <i>Мета:</i> поглибити та розширити у здобувачів вищої освіти знання про параметричні критерії перевірки гіпотез. 1. Статистична гіпотеза. Особливості її перевірки.

	2. Критерій t-Стюдента для незалежних вибірок. 3. Критерій t-Стюдента для залежних вибірок. 4. Обчислення коефіцієнту Стюдента. 5. Опис та застосування критерію Манна-Уїтні. 6. Алгоритм використання критерію U. Парний критерій Т-Вілкоксона. 7. Коефіцієнт рангової кореляції Спірмена. 8. Критерій узгодженості Пірсона. Практична частина. 1. Визначення нульової і альтернативної гіпотези наукової теми. 2. Визначення параметрів нормального розподілу в програмі SPSS (критерій Колмогорова-Смірнова). 3. Порівняти показники тривожності двох незалежних вибірок за критерієм Манна-Уїтні (в програмі SPSS). 4. Порівняти показники психологічного благополуччя респондентів для залежної вибірки за Парним критерієм Т-Вілкоксона (в програмі SPSS). 5. За критерієм узгодженості Пірсона встановити відмінності у розподілі різних ознак (в програмі SPSS). 6. Визначення кореляційного зв'язку психологічних властивостей за критерієм t-Стюдента. Аналіз результатів статистичної значущості. Завдання для самостійної роботи студентів: Визначіть специфіку перевірки статистичної гіпотези. Охарактеризуйте параметричний критерій t-Стюдента для залежних та незалежних вибірок. Дайте характеристику знаходженню коефіцієнту рангової кореляції Спірмена. Опишіть застосування критерію Манна-Уїтні.
--	--

6. Самостійна робота здобувача вищої освіти

Здобувачі вищої освіти самостійно опрацьовують питання за всіма темами в теоретичному або практичному аспекті. Самостійна робота з навчальної дисципліни «Методологія і методи психологічних досліджень» включає:

- поглиблене вивчення наукової літератури на задану тему та пошук додаткової інформації;
- аналіз методологічних підходів, принципів, методів наукового дослідження;
- складання переліку питань для проведення анкетування бесіди та інтерв'ю;
- складання плану наукового дослідження відповідно його етапів;
- проведення якісного і кількісного аналізу даних з використанням математико-статистичних методів дослідження.

У процесі самостійної роботи здобувачі вищої освіти мають оволодіти вміннями та навичками:

- аналізу так критичного осмислення наукових джерел з виділенням головної думки;
- організації та планування самостійної навчальної діяльності;
- самостійної роботи з навчальною, навчально-методичною, науковою літературою;
- використання наукового стилю мовлення у письмових і усних відповідях;
- аналізу психологічних феноменів з реальної практики використовуючи теоретичні знання з психології;
- аналізу власних досягнень у знаннях і практичних навичках у діагностуванні та аналізу психологічних феноменів.

Види самостійної роботи здобувача освіти :

- підготовка до аудиторних занять – 86 год;
- підготовка до модульної контрольної роботи – 4 год;
- підготовку до екзамену – 30 год.

Загалом – 120 год.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

При викладанні дисципліни семестровий рейтинг здобувача вищої освіти формують: робота на семінарах, написання модульної контрольної роботи, написання екзаменаційної контрольної роботи. Штрафних балів з дисципліни не передбачається.

Відвідуваність і виконання завдань

Відвідування лекційних занять не оцінюється, але є бажаним, оскільки навчальний матеріал викладається в систематизовано та в доступній формі та є можливістю обговорення дискусійних питань та уточнення незрозумілих моментів. Крім того, відвідування лекцій дозволить здобувачам вищої освіти легше та ефективніше підготуватись до семінарських занять. Відпрацьовувати пропущені лекції не потрібно.

Активна участь здобувача вищої освіти на семінарських (практичних) заняттях є обов'язковою. Рейтинг здобувача вищої освіти значною мірою формуватиметься за результатами роботи на семінарах. Пропуск семінарського (практичного) заняття не дає можливість отримати здобувачу вищої освіти бали у семестровий рейтинг. Опрацювання пропущеної теми є необхідним для підготовки до екзамену. Разом з тим, здобувач вищої освіти, який пропустив семінарські (практичні) заняття з поважної причини, і має необхідний документ, який підтверджує відсутність (наприклад довідку від лікаря), може протягом 2-х тижнів після дати пропущеного семінару (практичного заняття), здати підготовлену доповідь викладачу. Графік консультацій, доступний на сайті кафедри психології та педагогіки, але викладач сам призначає здобувачам вищої освіти час консультації в індивідуальному порядку.

Здобувач вищої освіти на семінарському (практичному) занятті може використовувати підготовлені ним нотатки.

Теми і завдання для семінарських занять передбачені робочою програмою дисципліни (силабусом), доступною в особистому кабінеті здобувача вищої освіти в системі «Кампус», гугл класі або на сайті кафедри психології та педагогіки.

На лекціях та семінарських (практичних) заняттях допускається використання ноутбуків, смартфонів, але лише для цілей, пов'язаних з навчанням. Бажано, щоб на семінарському (практичному) занятті здобувач вищої освіти використовував підготовлені ним письмові нотатки з питань теми заняття та /або мультимедійні презентації.

Форми роботи

Під час лекційних занять висвітлюється ключові аспекти навчальної дисципліни «Методологія і методи психологічних досліджень». Семінарські заняття спрямовані на поглиблення знань здобувачів вищої освіти з предмету. Зокрема, використання різних **форм і методів роботи**, створюють умови для обґрунтованого опрацювання теоретичного матеріалу, розвитку аналітичного мислення та формування практичних навичок.

Форми роботи: лекції: традиційні та тематичні, з елементами бесіди та дискусії, візуалізації (використання презентацій, відеоматеріалів); семінари: традиційний, дискусійний (висловлення аргументованих думок і контраргументів щодо обговорюваних психологічних підходів, теорій, концепцій); візуалізація інформації через мультимедійні презентації; моделювання ситуацій (аналіз психічних/психологічних явищ з точки зору різних наукових підходів, парадигм і наукових принципів);

Методи роботи: аналіз наукової літератури (підготовка доповідей); практична робота парами, тріадами та міні-групами; дослідницький метод (формулювання проблеми наукового дослідження, визначення гіпотези, мети, об'єкту, предмету і задач дослідження); використання різних методів психологічного дослідження; аналіз конкретних ситуацій (кейс-метод); інтерактивні методи (групові дискусії, бесіда); методи стимулювання і мотивації (вимоги, переконання, заохочення); метод «мозкового штурму».

Готуючись до семінарських занять, здобувач вищої освіти має чітко усвідомлювати зміст запитань, дати розгорнуту відповідь на них. Під час семінарських занять викладач резюмує сильні і слабкі місця у доповідях здобувачів вищої освіти, вказує на помилки, якщо такі є, дає відповіді на додаткові питання здобувачів з теми семінарського заняття.

Організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти є важливим компонентом навчального процесу, що сприяє розвитку аналітичного мислення, навичок самоосвіти та відповідальності за власне навчання. Її організація передбачає системний підхід до планування, організації та виконання завдань: опрацювання лекційного матеріалу (конспект лекцій з дисципліни); підготовка до семінарських занять: самостійне опрацювання додаткової літератури до тем лекційного курсу; самостійне опрацювання питань для підготовки до занять, самоконтроль засвоєння змісту лекційного курсу; пошук додаткових джерел інформації по темі практичного заняття (монографії, науково-популярні видання, наукові та популярні статті) в бібліотеках та в електронному вигляді (в мережі INTERNET); робота з базами даних (Google Scholar, Scopus, Web of Science); створення мультимедійних презентацій, з метою візуалізації доповіді під час семінару; самостійне проведення психодіагностики психічних процесів станів і властивостей особистості, оформлення протоколів дослідження, написання результатів і висновків проведеної практичної роботи; рефлексія і самоконтроль виконаної практичної роботи.

Поточний контроль проводиться на всіх видах аудиторних занять, основна мета якого – забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та здобувачами вищої освіти, забезпечення управління навчальною мотивацією здобувачів вищої освіти. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як викладачем для коригування методів і засобів навчання, так і здобувачами вищої освіти для планування самостійної роботи.

Форми поточного контролю: усне опитування, виступ здобувача вищої освіти із доповіддю або повідомленням, участь у обговоренні питань на семінарських заняттях, комп'ютерне, бланкове тестування тощо.

Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки здобувачів вищої освіти і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: **опитування за темою семінарського (практичного) заняття, виконання завдань**. Календарний контроль: проводиться двічі на семестр як моніторинг виконання здобувачами вищої освіти індивідуальних навчальних планів згідно графіка навчального процесу.

Семестровий контроль: **екзамен**.

PCO з дисципліни «Методологія і методи психологічних досліджень», семестровий контроль з якої передбачений у вигляді екзамену, розроблено за типом PCO-2 і складається з двох складових:

- стартової – призначена для оцінювання заходів поточного контролю впродовж семестру;
 - 1) робота на семінарських (практичних) заняттях;
 - 2) складання модульної контрольної роботи;
- екзаменаційної.

Оцінювання та контрольні заходи

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти проводиться на основі рейтингової системи відповідно ПОЛОЖЕННЯ про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського. https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/downloads/Pologennia_RSO_2022.pdf

За встановленими в PCO критеріями та результатами заходів поточного контролю здобувачів проводиться календарний контроль, порядок проведення якого визначено у Положенні про поточний, календарний та семестровий контроль результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського. <https://osvita.kpi.ua/node/32>

Здобувач вищої освіти отримає найвищий рейтинг, якщо він бере активну участь у проведених семінарських (практичних) заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань. Пропущені заняття, неточності, неповнота, помилки у відповідях спричиняють зниження рейтингу здобувача вищої освіти.

Викладач оцінює роботу здобувача вищої освіти на кожному семінарському занятті, але конкретна підсумкова кількість балів за роботу на семінарських заняттях виставляється викладачем під час першого і другого етапу проміжної атестації – на восьмому і чотирнадцятому тижнях навчання відповідно. Рейтинг здобувача вищої освіти станом на 7 тиждень і 14 тиждень навчання повідомляється здобувачу вищої освіти на занятті чи в особистому кабінеті електронного кампусу.

Модульна контрольна робота (МКР) складається з 32-х тестових завдань, що відображають зміст всієї дисципліни. МКР проводиться за допомогою гугл-тестів на останній (передостанній) лекції. Доступ до МКР надається здобувачам вищої освіти лише під час лекції. Перескладати МКР не можна.

Деталізовані критерії оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти визначені у положенні про РСО з дисципліни та представлені у Додатку 1.

Здобувач освіти може оскаржити оцінку викладача, подавши відповідну скаргу викладачу не пізніше наступного дня після ознайомлення з виставленою викладачем оцінкою. Скарга розглядатиметься за процедурами, встановленими університетом.

8. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації здобувачам вищої освіти

Вивчення навчальної дисципліни «Методологія і методи психологічних досліджень» передбачає засвоєння системи психологічних знань, основних понять за темами, ознайомлення з навчальними матеріалами представленими у списку основної та додаткової літератури, що не виключає можливості самостійно розширити цей список. Вивчення дисципліни проводиться згідно існуючої методики організації навчального процесу у вищих навчальних закладах, що передбачає питому вагу самостійної роботи здобувачів вищої освіти.

Лекційні заняття проводяться із застосуванням мультимедійних презентацій, якщо технічні можливості аудиторії це дозволяють. Під час лекції здобувачеві вищої освіти доцільно вести конспект, фіксуючи ключові терміни, характеристики, класифікаційні підходи, визначення та алгоритми, що роз'яснює викладач.

Підготовка до семінарського заняття передбачає обов'язкове опрацювання лекційного матеріалу відповідної теми. Водночас рекомендовано звернути увагу на додаткові джерела, які можуть розширити розуміння предмета. У разі виникнення запитань або труднощів із засвоєнням певних положень під час заняття чи консультацій, їх можна обговорити з викладачем для отримання роз'яснень.

Під час семінарського заняття навіть добре підготовлений здобувач вищої освіти не повинен обмежуватися роллю пасивного спостерігача, а має активно долучатися до обговорення поставлених питань. Якщо ж здобувач не ознайомився з навчальним матеріалом заздалегідь, йому слід уважно слухати виступи інших учасників та намагатися компенсувати прогалини в знаннях за рахунок отриманої інформації. Не варто ухилятися від відповіді на запитання викладача. Навіть за умови невпевненості у правильності відповіді важливо спробувати сформулювати власну думку, спираючись на наявні знання, попередній досвід або логіку питання. Помилки не повинні викликати страх, адже одним із ключових завдань вивчення гуманітарних дисциплін є розвиток уміння логічно мислити та чітко висловлювати власні ідеї.

Водночас слід пам'ятати, що недостатня обізнаність із матеріалом є суттєвим недоліком у роботі здобувача вищої освіти, що може негативно позначитися на його загальному рейтингу. Відповідальне ставлення до підготовки до кожного семінарського заняття сприяє не лише ефективному засвоєнню навчального матеріалу, а й значно полегшує проходження семестрового контролю.

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ Zoom для відео-

конференцій та освітньої платформи Сікорський для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено професором кафедри психології і педагогіки, доктором психологічних наук, професором, Воляннюк Наталією Юріівною; доцентом кафедри психології та педагогіки, кандидатом психологічних наук, доцентом, завідувачем кафедри психології та педагогіки Хілько Світланою Олександрівною.

Ухвалено кафедрою психології та педагогіки (протокол № 14 від 14.05.2025 р.)

Погоджено методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 4 від 24.06.2025 р.)

Рейтингова система оцінювання результатів навчання

РСО з дисципліни «Методологія і методи психологічних досліджень», семестровий контроль з якої передбачений у вигляді екзамену, розроблено за типом РСО-2 і складається з двох складових:

- стартової – призначена для оцінювання заходів поточного контролю впродовж семестру;
 - 1) робота на семінарських (практичних) заняттях;
 - 2) складання модульної контрольної роботи;
- екзаменаційної – призначена для оцінювання окремих запитань (завдань) на екзамені.
 - 3) складання екзамену (усно).

Контрольні заходи і вагові бали

№ з/п	Контрольний захід	%	Ваговий бал	Кіл-ть	Всього
	Робота на семінарських заняттях (доповідь)	54	6	9	54
	Активна участь у обговоренні теми семінару; виконання практичних завдань	30	2	15	30
	Модульна контрольна робота	16	(32×0,5)	1	16
	Всього				100

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру підраховується через коефіцієнт 0,5 балів.

$$RC = 54 + 30 + 16 = 100 \times 0,5 = 50 \text{ балів}$$

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання

1. Робота на семінарських (практичних) заняттях.

Ваговий бал за підготовлену доповідь **6 балів**. Максимальна кількість балів за доповіді на семінарах дорівнює 6 балів × 9 видів доповіді = 54 балів.

Ваговий бал за активну участь у обговоренні теми семінару, виконання практичних завдань дорівнює **2 бали**. Максимальна кількість балів за активну участь у семінарі дорівнює 2 бали × 15 тем семінару = 30 балів.

Робота на семінарських заняттях (доповідь)

Повна відповідь (не менше 95% потрібної інформації). Студент надає повну і аргументовану відповідь, демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу в заданому обсязі, висловлює власну позицію з відповідним обґрунтуванням з дискусійних питань, ефективно використовую візуальні засоби (мультимедійні презентації, відеоматеріали тощо)	6
Достатньо повна відповідь (не менше 75 % потрібної інформації). Студент надає повну аргументовану відповідь з несуттєвими неточностями, висловлюючи власну позицію допускає незначні порушення логіки, на достатньому рівні використовує візуальні засоби до теми семінару	4-5
Неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації). Студент надає неповні відповіді, допускає неточності, висловлюючи власну позицію проявляє складність в її обґрунтуванні	3
Відповідь не відповідає вимогам «задовільно» (менше 60% потрібної інформації) або відсутність відповіді; ухиляння від участі у семінарському занятті	0-2 (< 60%)

Участь у обговоренні теми семінару, виконання практичних завдань

Здобувач вищої освіти приймає активну участь у обговоренні теми семінару, формулює запитання до теми, наводить приклади з обґрунтуванням своєї позиції. Усі вимоги до виконання практичного завдання дотримано, розкрито всі етапи роботи, продемонстровано глибоке розуміння методології та методів психологічних досліджень.	2
Здобувач вищої освіти приймає участь у обговоренні теми семінару, надає неповну відповідь, практичні завдання виконує з незначними неточностями. Виконання практичного завдання показує базове розуміння методології, однак потребує коригування.	1
Здобувач вищої освіти ухиляється від участі у семінарському занятті або його висловлювання є поверхневими, неточними, не містять аналізу чи аргументації. Практичне завдання не виконано.	0

2. Складання модульної контрольної роботи (максимальна кількість балів складає 16 балів (максимальна кількість балів за 1 тестове завдання МКР дорівнює $0,5 \text{ балів} \times 32 = 16$)):

Тестове завдання виконано правильно (кожне з 32)	0,5
Тестове завдання виконано неправильно (кожне з 32)	0

вірно виконано всі тестові завдання	32
вірно виконано більше 60% тестових завдань	19-31
вірно виконано менш 60% тестових завдань	0

Заохочувальні бали – максимум **10 балів** (не входять до основної шкали PCO) нараховуються за рішенням протоколу засідання кафедри за умови подачі на кафедру відповідного документу (свідчення/сертифікату тощо), який відповідає тематиці освітнього компоненту.

Розрахунок шкали (R) рейтингу:

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру складає:

$$RC = 84 + 16 = 100 \times 0,5 = 50 \text{ балів}$$

Екзаменаційна складова шкали дорівнює 50% від **R**, а саме:

$$RE = 50 \text{ балів}$$

Таким чином рейтингова шкала навчальної дисципліни складає **R = RC + RE = 100 балів**.

Необхідною умовою допуску до екзамену є рейтинг (**Rc**) не менше **60%** від **RC**, тобто **30 балів**.

3. Складання екзамену: екзамен проводиться в усній формі.

Екзаменаційний білет складається з двох теоретичних питань за тематичними розділами дисципліни. Ваговий бал кожного питання – 25.

Приклад:

Екзаменаційний білет № 1

- 1) Охарактеризуйте рівні методології.
- 2) Проаналізуйте метод анкетування.

Екзаменаційний білет № 2

- 1) Охарактеризуйте зміст поняття «метод психологічного дослідження»
- 2) Проаналізуйте метод аналізу продуктів діяльності.

Критерії екзаменаційного оцінювання:

Здобувач вищої освіти вільно оперує теоретичним матеріалом, наводить аргументовані приклади, аналізує, порівнює, робить логічні висновки, висловлює	22-25
---	-------

власну позицію на проблемне питання, якщо таке порушується. Відповідь повна, логічна, без значних помилок. Демонструє здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях	
Здобувач вищої освіти володіє основною інформацією, знає базові теоретичні положення, але демонструє недостатню глибину аналізу. Можливі незначні помилки та неточності у відповідях. Часткове володіння навичками застосування знань на практиці	19-21
Відповідь на питання достатньо поверхова та непослідовна; здобувач вищої освіти знає окремі терміни та поняття, але не може правильно їх пояснити або застосувати; наявні суттєві помилки у відповіді	15 –19
Відповідь фрагментарна, містить значну кількість помилок. Відсутнє розуміння основних теоретичних понять, немає зв'язного викладу матеріалу.	0–14 (< 60%)

Для отримання здобувачами вищої освіти відповідних оцінок (ECTS та традиційних) рейтингова оцінка (**RD**) переводиться згідно з таблицею:

RD	Оцінка ECTS	Оцінка
95 – 100	Відмінно	Відмінно
85 – 94	дуже добре	Добре
75 – 84	Добре	
65 – 74	Задовільно	Задовільно
60 – 64	достатньо (задовольняє мінімальні критерії)	
RD < 60	Незадовільно	Незадовільно

Орієнтовний перелік питань до екзамену

1. Визначте сутність наукової діяльності як пізнання.
2. Охарактеризуйте рівні пізнання: чуттєве, раціональне.
3. Охарактеризуйте емпіричний та теоретичний рівні пізнання.
4. Розкрийте сутність етапу переднауки у розвитку психології: його основні характеристики, світоглядні засади та форми знання.
5. Порівняйте особливості класичної, некласичної та посткласичної науки: методологічні принципи, уявлення про об'єкт і суб'єкт дослідження, способи пізнання.
6. Проаналізуйте еволюцію науки від переднауки до посткласичної науки: які ключові зміни відбулися у розумінні мети, методів і ціннісних орієнтирів наукового пізнання?
7. Дайте характеристику фундаментальних та прикладних досліджень у психології: їх мета, завдання та значення для розвитку науки і практики.
8. Поясніть відмінності між монодисциплінарними та міждисциплінарними дослідженнями: у чому їхні переваги та труднощі реалізації.
9. Розкрийте специфіку однофакторних і комплексних досліджень: сфери застосування, особливості організації та інтерпретації результатів.
10. Проаналізуйте сутність методології як складової науки. Функції та структура методології.
11. Охарактеризуйте рівні методології.
12. Означте сутність методологічного знання та його форми.
13. Розгляньте специфіку методології психології.
14. Здійсніть загальну класифікацію принципів психології.
15. Розгляньте принципи психології, які витікають із філософських (принцип історизму, принцип системності, принцип діалектики, принцип розвитку та ін..).
16. Дайте характеристику загально-психологічним принципам (принцип детермінізму, принцип відображення, принцип єдності психіки та діяльності, принцип розвитку).
17. Проаналізуйте конкретно наукові принципи в психології (принципи педагогічної психології, принципи соціальної психології, принципи практичної психології та ін..).
18. Розгляньте методологічні підходи у психології: особистісний, діяльнісний, віковий.
19. Розкрийте сутність психологічного дослідження. Назвіть принципи психологічного дослідження.
20. Дайте характеристику видам психологічного дослідження (теоретичне, емпіричне, прикладне).
21. Назвіть вимоги до проведення психологічних досліджень.
22. Проаналізуйте перший етап психологічного дослідження: підготовчий (постановка проблеми, висування гіпотез, планування дослідження, вибір методів та методик психологічного дослідження).
23. Дайте характеристику другому етапу психологічного дослідження (процедурі збору даних).
24. Охарактеризуйте третій етап психологічного дослідження: заключний.
25. Розгляньте специфіку оформлення, інтерпретації та узагальнення результатів психологічного дослідження.
26. Розкрийте етичні вимоги до проведення психологічних досліджень.
27. Дайте визначення наукової гіпотези та розкрийте її значення у психологічному дослідженні.
28. Поясніть зміст нульової гіпотези та наведіть приклад її застосування у психологічному експерименті.
29. Що таке альтернативна гіпотеза та як вона співвідноситься з нульовою?
30. Які основні вимоги висуваються до наукової гіпотези у психологічному дослідженні?
31. Чому важливо, щоб гіпотеза була перевірюваною та обґрунтованою?
32. Які помилки найчастіше трапляються під час формулювання гіпотези у психологічному дослідженні?
33. Охарактеризуйте зміст поняття «метод психологічного дослідження».
34. У чому полягає співвідношення об'єкта та предмета психологічного дослідження?
35. Як проявляється взаємодоповнюваність методів у психологічних дослідженнях?
36. Що означають показники точності, валідності та надійності методу психологічного

дослідження?

37. Яку роль відіграють методи суміжних дисциплін у психологічному дослідженні?
38. У чому полягає сутність організаційних методів у психології та які їх основні завдання?
39. Охарактеризуйте метод «поперечних зрізів». Назвіть його переваги та недоліки.
40. Визначте особливості організації та проведення лонгітюдного методу дослідження.
41. У чому полягають переваги та недоліки лонгітюдного підходу в психології?
42. У чому суть комплексного методу та які завдання він дозволяє розв'язувати у психології?
43. Які переваги надає поєднання різних методів у межах комплексного дослідження?
44. Дайте загальну характеристику емпіричним методам дослідження.
45. Розкрийте зміст та характерні особливості наукового спостереження в психології.
46. Охарактеризуйте види наукового спостереження.
47. Які правила і вимоги висуваються до проведення наукового спостереження?
48. Опишіть основні етапи процедури спостереження у психологічному дослідженні.
49. Розкрийте роль особистості спостерігача в процесі застосування методу спостереження.
50. Визначте переваги й недоліки методу спостереження.
51. Охарактеризуйте метод експерименту. Його переваги та недоліки.
52. Проаналізуйте види експерименту та умови застосування кожного з них.
53. Які основні етапи здійснення психологічного експерименту?
54. Порівняйте природний та лабораторний експеримент і поясніть, які фактори впливають на вибір виду експерименту для дослідження.
55. Розкрийте сутність методу інтерв'ю.
56. Дайте характеристику методу бесіди.
57. Проаналізуйте метод анкетування.
58. Охарактеризуйте метод фокус-групи.
59. Розгляньте сутність та вимоги до членів фокус-групи та її керівника.
60. Виявіть специфіку методу тестування. Види тестів
61. Означте вимоги до складових частин тесту та до питань у ньому.
62. Розкрийте переваги і недоліки тестового методу.
63. Охарактеризуйте бібліографічний метод.
64. Проаналізуйте метод аналізу продуктів діяльності.
65. Дайте характеристику методу архівування.
66. Визначте специфіку соціометрії як методу психологічного дослідження.
67. Охарактеризуйте методи обробки даних соціометричного дослідження. Розгляньте соціоматрицю.
68. Охарактеризуйте застосування математичної статистики в психології.
69. Дайте характеристику шкалам вимірювання.
70. Розкрийте зміст дисперсійного аналізу.
71. Розгляньте процедуру кластерного аналізу.
72. Дайте характеристику методу факторного аналізу.
73. Проаналізуйте сутність статистичної гіпотези та особливості її перевірки.
74. Означте, що таке параметричні та непараметричні критерії перевірки гіпотез.
75. Охарактеризуйте критерій t-Стюдента для незалежних та залежних вибірок.
76. Назвіть вимоги до генеральної та вибіркової сукупності.
77. Розгляньте критерій узгодженості Пірсона.
78. Означте специфіку застосування критерію Манна-Уїтні.
79. Дайте характеристику ранговій кореляції Спірмена.
80. Розгляньте Q-критерій Розенбаума.